

Осадчий Ю. І.

аспірант кафедри кримінального права,
кримінального процесу та криміналістики
Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова

**ОСОБЛИВОСТІ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ,
ПОВ'ЯЗАНИМ З ІНСЦЕНУВАННЯМ ДТП,
ЗА УЧАСТЮ МОЖНОВЛАДЦІВ**

Злочини, пов'язані з інсценуванням ДТП, можуть вчинятися за участю можновладців, які при цьому виступають як потерпілі від таких злочинів, так і як особи, причетні до вчинення таких злочинів.

Слід зазначити, що інсценування ДТП у таких випадках здебільшого є складовою способу приховування іншого злочину (наприклад, вбивства за замовлення, замасковані під дорожньо-транспортну подію, тощо), або спрямовано на зміну суттєвих умов обстановки, які вказують на участь у події можновладців.

Здебільшого, інсценування ДТП спрямовано на створення обстановки, що не відповідає фактичній події. При цьому, під обстановкою розуміється система різнорідних взаємодіючих об'єктів, явищ та процесів, які характеризують умови та час, речові та інші умови навколишнього середовища, особливості поведінки інших учасників протиправної події, психологічні зв'язки між ними та інші фактори об'єктивної реальності, що визначає можливість, умови та інші обставини вчинення злочину (Васильев А. Н., Яблоков Н. П. Предмет, система и теоретические основы криминалистики. М.: Изд-во Моск. ун-та, 1984. 144 с.). Тому доцільніше говорити про інсценування як про штучно створену обстановку місця певної події.

Завдяки застосуванню інсценування ДТП, інший злочин не буде виявлено, що створює умови уникнення від відповідальності означеної категорії осіб, або притягнення до відповідальності інших осіб, та ускладнює процес встановлення істини.

Протидія злочинам, пов'язаним з інсценуванням ДТП, за участю можновладців, ускладнюється використанням означеними особами свого службового положення, а також наявних корумпованих взаємозв'язків у правоохоронних органах, органах законодавчої та виконавчої влади.

На наш погляд, означені злочини повинні стати окремим напрямом діяльності новоствореного правоохоронного органу, яким є Державне бюро розслідувань (Про Державне бюро розслідувань : Закон України від 12.11.2015 794-УІІІ [Електронний ресурс] // База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/794-19/print1510177503534526>).

Аналіз зафіксованих фактів ДТП, в яких загинули такі відомі політики, як С. Драгомирецький (народний депутат, голова парламентського комітету з приватизації, загинув у 1996 р.), Р. Рапій (депутат першого та другого скликань, директор «Охтирканафтогазу», загинув у 1998 р.), В. Чорновіл (народний депутат України, лідер Народного Руху України, загинув у 1999 р.), М. Медолиз (перший заступник голови Національного агентства України з питань розвитку та європейської інтеграції, загинув у 1999 р.), О. Ємець (правознавець, загинув у 2001 р.), В. Малев (генеральний директор «Укрспецекспорту», загинув у 2002 р.), Ю. Оробець (народний депутат України, загинув у 2006 р.), М. Лісін (народний депутат України, загинув у 2011 р.), С. Чекашкін (голова департаменту фінансової політики Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, загинув у 2012 р.), Ю. Бірюков (Радник Президента України, помічник міністра оборони України, загинув у 2015 р.) (Див.: ТОП-12 найрезонансніших ДТП з українськими політиками [Електронний ресурс] // [https:// 24tv.ua/top12_nayrezonansnishi_dtp_z_ukrayinskimi_politikami_n596950](https://24tv.ua/top12_nayrezonansnishi_dtp_z_ukrayinskimi_politikami_n596950)), І. Бережна (народний депутат України, загинула у 2017 р.) (На безопасной трассе: стала известна возможная причина ДТП, в котором погибла экс-депутат Рады Бережная [Електронний ресурс] // <https://russian.rt.com/ussr/article/416806-berezhnaya-dtp-prichina>), свідчить про наявність у суспільства питань щодо всебічності встановлення обставин цих подій. Цікавим є те, що більшість зазначених подій вплинули на політичний хід подій в Україні, і не тільки. Однак, вирішити та відповісти на означені питання у повному обсязі до теперішнього часу не було можливості за об'єктивних та суб'єктивних причин.

Складність виявлення означеної категорії злочинів полягає здебільшого у необхідності проведення у найкоротший термін огляду місця ДТП, у встановленні свідків-очевидців ДТП, та застосуванні значної кількості спеціальних знань, як на місці події, так і в межах комплексних судових експертиз, що потребує високопрофесійних навичок у слідчих, оперативних працівників та експертів, а також їх незалежності і неупередженості у своїх діях та висновках.

Аналіз результатів протидії злочинам, пов'язаним з інсценуванням ДТП, свідчить про необхідність створення в межах Державного бюро розслідувань слідчих, оперативних та експертних підрозділів із вузькою спеціалізацією, спрямованою на виявлення ознак інсценування ДТП за участю можновладців (як їх самих, так і членів їх родин, та інших осіб, які знаходяться з ними у близьких відносинах, або так чи інакше залежать від них).

Також слід наголосити на необхідності удосконалення норм КПК України щодо виявлення та розслідування злочинів, пов'язаних з інсценуванням ДТП, з участю можновладців, а також подолання проти-

дії розслідуванню, у наступних напрямках: а) удосконалення правових засобів виявлення та розслідування злочинів, пов'язаних з інсценуванням ДТП, за участю можновладців, а також подолання протидії розслідуванню; б) забезпечення захисту доказової інформації; в) забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства.

Лютова А. І.

студентка 1-го курсу магістратури факультету адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»

ЗАСТОСУВАННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНИХ ЗНАНЬ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ ПІДРОЗДІЛАМИ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ

Реальне втілення нормативно встановлених у ст. 2 КПК України завдань кримінального провадження щодо захисту особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, та забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування неможливе без висококваліфікованих фахівців, які володіють криміналістичними знаннями. Дослідження практики застосування спеціальних криміналістичних знань, розширення можливостей їх застосування є вкрай важливим для організації досудового розслідування злочинів, адже вони мають надзвичайно вагоме значення для збирання, перевірки доказів та їх використання в процесі прийняття рішень у кримінальному судочинстві.

Проблематиці використання спеціальних криміналістичних знань в різні часи присвячували свої наукові праці Р. С. Белкін, В. Г. Гончаренко, А. В. Іщенко, Н. І. Клименко, І. І. Когутич, Є. Д. Лук'яничков, В. В. Тіщенко, М. В. Салтєський, В. Ю. Шепітько та ін.

Досліджувана нами тема прямо пов'язана із доволі дискусійним у криміналістичній та кримінальній процесуальній науці питанням щодо співвідношення спеціальних та криміналістичних знань. Не заглиблюючись детально у різні доктринальні позиції з цього приводу, зазначимо, що цілком справедливою в цьому контексті видається думка В. В. Юсупова, який під криміналістичними знаннями розуміє сукупність відомостей у галузях спеціальних юридичних дисциплін та криміналістичної техніки як розділу криміналістики, що здобуті під час навчання і практичної діяльності слідчого, прокурора, судді та інших учасників кримінального провадження. Криміналістичні знання у практиці розкриття злочинів обумовили